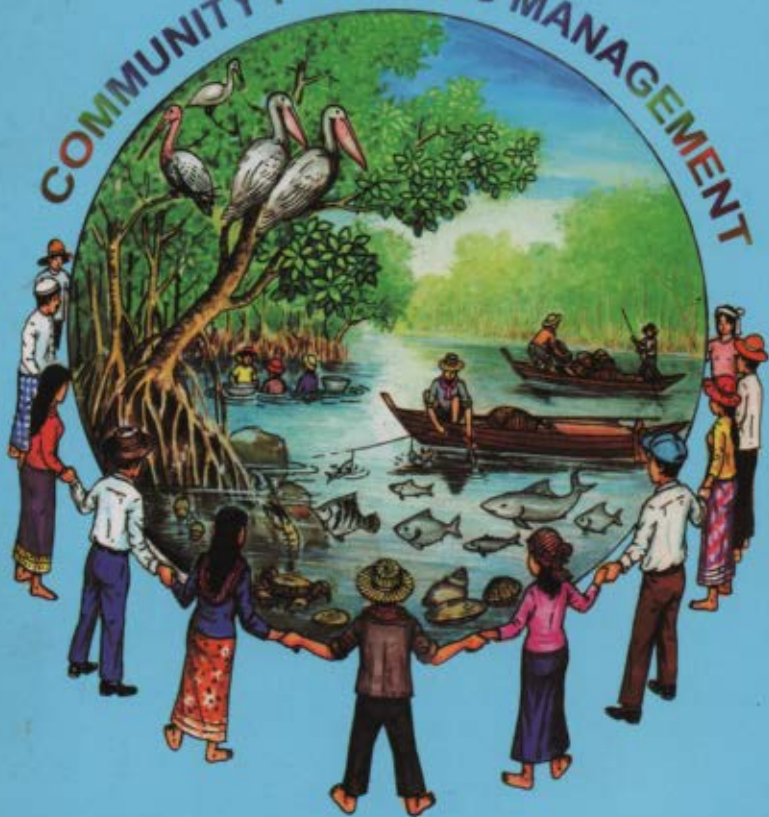

ឯកសារការងារកម្មវិធីអប់រំ

A FIELD MANUAL ON

ការគ្រប់គ្រងតំបន់សាងសង់សេសាន

COMMUNITY FISHERIES MANAGEMENT

ឯកសារការងារមូលដ្ឋានសំរាប់អ្នកសម្របសម្រួល

ស្តីពី

ទស្សនៈទាន និងដំណើរការគ្រឹះ

ក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

ឧបត្ថម្ភដោយ

រៀបចំដោយ

លោក	តឹម ណុង	ប្រធានគំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	ឱន វ៉ាន់ថា	ប្រធានក្រុមស្រាវជ្រាវគំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	អ៊ុក សិរីមីម	គំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	ស៊ឹម ប៊ុនធឿន	អង្គការ Oxfam America
លោកស្រី	មិន ណារីវៈ	អង្គការ Oxfam Great Britain
លោកស្រី	សូ ស្រីម៉ុំ	ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
លោក	ម៉ម កុសល	អង្គការដីសើមអន្តរជាតិ (WI)
លោក	សិ វុទ្ធី	ប្រធានការិយាល័យអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍នេសាទ
លោក	ទូច វិណា	ការិយាល័យផែនទី ក្រសួងបរិស្ថាន
លោក	តូប៊ី ខានុន	ទីប្រឹក្សា CBNRM

ឆ្នាំ ២០០២

ម.ក.ជ.ក AIDOC

Code: 139-043

Date: _____

Drawn by: _____

ការប្តូរថ្លា

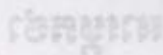
តំរោងការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង ដែលមានការគាំទ្រដោយក្រសួងបរិស្ថាន និងការជួយឧបត្ថម្ភដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិនៃប្រទេសកាណាដា មានទិសដៅនិងគោលបំណងជុំវិញអោយមានការចូលរួមការពារ និងគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិអោយមាននិរន្តរភាព ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបក្រុមយើងខ្ញុំបានខិតខំចងក្រងឯកសារនេះឡើង ដើម្បីជាទុនសំរាប់អ្នកធ្វើការជាមួយសហគមន៍នៅតាមតំបន់នានានៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលសព្វថ្ងៃយើងកំពុងមានការខ្វះខាតយ៉ាងខ្លាំងនូវរាល់ឯកសារនានាពិសេសលើការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា ឯកសារនេះនិងចូលរួមចំណែកលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងតួនាទីអ្នកចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិអោយកាន់តែយល់ដឹងច្បាស់នូវរាល់យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន និងគំនិតពិចារណាមុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើអ្វីមួយ ។ ការចងក្រងឯកសារនេះមានការលំបាកខ្លះដែរ ដោយយើងខ្ញុំពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកែសំរួលអោយបានល្អទាំងបច្ចេកទេស អក្ខរាវិរុទ្ធនិងរូបភាព ។ ក្រុមយើងខ្ញុំទទួលយកដោយក្តីរីករាយ រាល់ការរិះគន់កែលំអ្អិតសំណាក់អ្នកអាននិងអ្នកប្រើប្រាស់ទាំងអស់ ដើម្បីអោយការរៀបចំនៅពេលក្រោយកាន់តែមានភាពសុក្រិតនិងល្អប្រសើរ ។

ជាទីបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរជូន លោក លោកស្រី ដែលប្រើប្រាស់សៀវភៅនេះ មានសុខភាពល្អ កំលាំងមាំមួន ប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លា និងសំរេចបានជោគជ័យរាល់ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

ប្រធានគំរោង

គឹម ណុច

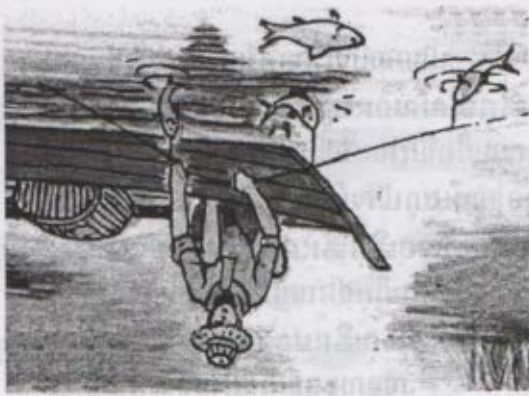
សេចក្តីផ្តើមអំណរគុណ

ឯកសារការងារមូលដ្ឋាននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈនៃការយល់ដឹង និងចំណេះដឹងនៃប្រជាជននេសាទកម្ពុជា ដោយបានជួយជ្រោមជ្រែងដល់ក្រុមការងារគំរោង (ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង) រៀបចំឱ្យមានសិក្ខាសាលា និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាច្រើននៅតាមតំបន់ឆ្នេរ និងនៅតាមតំបន់បឹងទន្លេសាប ដើម្បីសាកល្បងសកម្មភាពការងារផ្សេងៗកត់ត្រាចូលក្នុងឯកសារនេះ ។ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ ចំពោះប្រជាជននេសាទប្រធានភូមិ និងប្រធានឃុំ (រាម និងពាមក្រសោប) មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល (ជាពិសេសមន្ត្រីមកពីក្រសួងបរិស្ថាន និងនាយកដ្ឋានជលផលនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ) និងបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល (អង្គការមិត្តភាពអាមេរិកាំងនៅខេត្តកោះកុង) ទាំងអស់ដែលបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងសកម្មភាពទាំងនេះ ។ ប្រសិនបើពុំមានការចូលរួមពីសំណាក់អស់លោកទេនោះ ឯកសារនេះនឹងមិនអាចចេញក្រុងឡើងបានដោយងាយនោះឡើយ ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការតម្រៃតម្រង់ (សមាជិកអង្គការ Oxfam អាមេរិកាំង, Oxfam អង់គ្លេស, NGO Forum, WWF, អង្គការដីសើមអន្តរជាតិ, នាយកដ្ឋានជលផល, ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងបរិស្ថាន) បានជួយកែសំរួលឯកសារស្តីពីសហគមន៍នេសាទនេះឱ្យមានភាពសមស្រប និងទៅតាមតំរូវការបច្ចុប្បន្ន ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះពួកគេបានរៀបចំឯកសារនេះជាភាសាខ្មែរ ដើម្បីផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់អ្នកសំរេចសំរួលគណៈកម្មការសហគមន៍ ឬអ្នកប្រើប្រាស់ផ្សេងទៀតក្នុងគោលបំណងគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះលោក Wayne Gum និង លោក Fernin Manalo Jr. ដែលបានបរិច្ចាគសំរាប់ការរៀបចំឯកសារនេះ ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេស ចំពោះមជ្ឈមណ្ឌល "គ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរដោយសហគមន៍" ក្នុងប្រទេសហ្វីលីពីន ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភដល់ការផ្តួចផ្តើមសកម្មភាព

វិស័យ ឆ្នាំ 2001

Rebecca Rivera-Guieb and
Melissa Marschke

ការការពារ និង អង្គការ Oxfam អង្គការ

ស្រុកប្រទេសកម្ពុជា អង្គការ WWF អង្គការ Oxfam
ការរៀបចំឯកសារនេះទំនងជាជួយដល់ការងាររបស់អង្គការ

និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា អង្គការ WWF អង្គការ Oxfam

ការងាររបស់អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា
ជាមួយលោក ហ្វីលីប ហ្វីលីប ហ្វីលីប ហ្វីលីប

អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា

ស្រុកប្រទេសកម្ពុជា អង្គការ WWF អង្គការ Oxfam
ការងាររបស់អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា

ការងាររបស់អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា
អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា

អង្គការ និងស្រុកប្រទេសកម្ពុជា

មាតិកាអង្គបទ

	ទំព័រ
សេចក្តីផ្តើមវិទ្យាសាស្ត្រនេសាទ.....	1
សេចក្តីផ្តើម	
មូលហេតុនៃការរៀបចំឯកសារ.....	1
គំរោង និងស្ថាប័នជាដៃគូរសហប្រតិបត្តិការ.....	1
អ្នកប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ.....	2
របៀបប្រើឯកសារនេះ.....	2
ផ្នែកទី១: ការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា និងការព័ទ្ធជុំវិញ	3
ការបង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល.....	3
ការពិនិត្យលើការរំពឹងទុក.....	4
ផ្នែកទី២: ការបង្ហាញដល់អំពីសហគមន៍នេសាទ	5
ផ្នែកទី៣: ការធ្វើប្រាសាទនៃវិទ្យាសាស្ត្រនេសាទ	8
ល្បែងអំពីការនេសាទ.....	8
ការប្រើប្រាស់ជាទូទៅនូវធនធានជលផលទឹកសាប និងសមុទ្រ.....	12
ការចែករំលែកអំណាច: វិធីនានាសំរាប់គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ.....	13
ការចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល.....	15
ផ្នែកទី ៤: ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ	16
តំណាក់កាលជាគន្លឹះក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ.....	18
ផ្នែកទី៥: ការចូលរួម និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ	21
លំហាត់ស្តីពីការចូលរួម: ការគូសភ្ជាប់រវាងចំនុចមួយទៅចំនុចមួយ.....	21
ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ.....	22
ផ្នែកទី៦: ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន	25
លំហាត់ស្តីពីការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហា.....	25

ផ្នែកទី៧: ការពិចារណាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា.....27

ផ្នែកទី៨: បទដ្ឋានយល់ដឹងអំពីការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន

ដោយមានការចូលរួម..... 30

    ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន..... 30

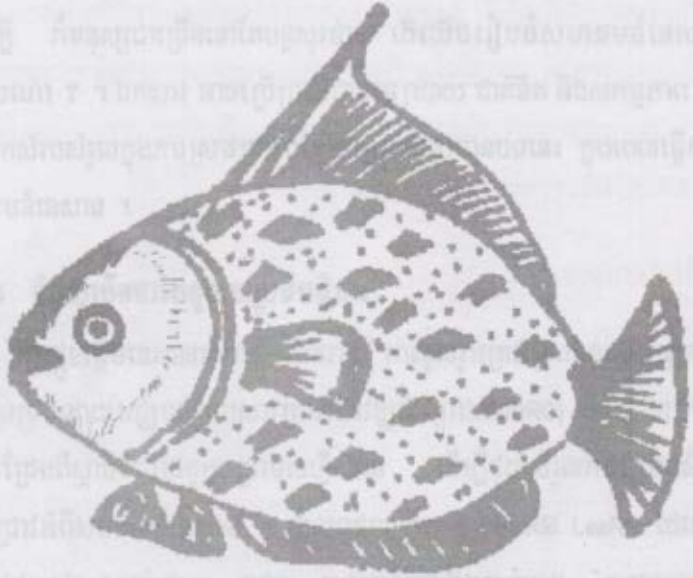
    ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា..... 30

    ការវិភាគអំពីភាគីពាក់ព័ន្ធ..... 34

    ការកំណត់គោលដៅ គោលបំណង យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាព..... 35

    រៀបចំកត្តាចង្អុលបង្ហាញ និងធ្វើផែនការសកម្មភាព..... 37

ផ្នែកទី៩: ការធ្វើសំយោគលទ្ធផលវគ្គបណ្តុះបណ្តាល 41

សេចក្តីផ្តើម

ចូលចេញនៃការរៀបចំឯកសារ

គំនិតផ្តួចផ្តើមក្នុងការរៀបចំឯកសារនេះ គឺជាមធ្យោបាយដ៏មានប្រយោជន៍ ដើម្បីជួយអ្នកសំរេចសំរួលអនុវត្តការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ ដោយសារនៅប្រទេសកម្ពុជាមានកង្វះខាតឯកសារស្តីពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ យើងគិតថា គួរចាប់ផ្តើមពីឯកសារការងារមូលដ្ឋានស្តីពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទនេះ ដែលពិពណ៌នាអំពីសកម្មភាព និងមធ្យោបាយខ្លះៗ ដែលអាចប្រើប្រាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល ។ ទោះបីមានការរៀបចំសិក្ខាសាលាជាច្រើនក្រោមប្រធានបទទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងធនធានជលផលហើយក្តី ក៏មនុស្សជាច្រើននៅតែបន្តសួរថា តើយើងរៀបចំសហគមន៍នេសាទដោយរបៀបណា ? ។ ឯកសារ អាចប្រើប្រាស់ជាមធ្យោបាយ ជាគំនិត និងសកម្មភាព ដែលអាចជួយអ្នកសំរេចសំរួលក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតលើប្រធានបទនេះ ក្នុងពេលធ្វើការជាមួយសហគមន៍នេសាទ ។

គំរោង និងស្ថាប័ននៃចូលរួមគ្រប់គ្រង

ការផ្តួចផ្តើមនេះបានចាប់ផ្តើមពីគំរោង " ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង " ដែលទ្រទ្រង់ដោយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ(IDRC) និងដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីស្ថាប័នដទៃទៀតក្នុងប្រទេសហ្វីលីពីន ដើម្បីជួយសំរួលការរៀបចំសិក្ខាសាលាស្រាវជ្រាវអំពីសហគមន៍នេសាទ ។ ជាលទ្ធផល គំរោង CBCRM LeaRN ដែលជាគំរោងមួយផ្សេងទៀតទ្រទ្រង់ដោយ IDRC បានសហការជាមួយគំរោង " ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង " រៀបរៀងឯកសារបង្រៀននេះឡើង ។

គំរោង CBCRM LeaRN កំពុងអនុវត្តដោយមជ្ឈមណ្ឌល "គ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរ ដោយសហគមន៍" ដែលជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ចំនុះឱ្យមហាវិទ្យាល័យកិច្ចការសង្គម និងការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍នៃសកលវិទ្យាល័យហ្វីលីពីន ។ គំរោងនេះ ធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ក្នុងតំបន់ និងផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍រវាងគ្នា ជាមួយសកលវិទ្យាល័យ Dalhousie និង មជ្ឈមណ្ឌលសំរាប់ការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍នៃសកលវិទ្យាល័យ St Francis Xavier ដែលសកលវិទ្យាល័យទាំងពីរនេះស្ថិតនៅខេត្ត Nova Scotia ប្រទេស កាណាដា ។

អ្នកប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ

អ្នកដែលត្រូវការប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ គឺជាអ្នកសំរបស់រូល ដែលធ្វើការជាមួយ សហគមន៍ផ្នែកគ្រប់គ្រងធនធាន និងជាពិសេស ការគ្រប់គ្រងធនធានជលផល ។ យើង សង្ឃឹមថា អ្នកសំរបស់រូលអាចមកពីស្ថាប័ននានាដូចជា នាយកដ្ឋានជំនាញ អង្គការក្រៅ រដ្ឋាភិបាល អង្គការអន្តរជាតិ និងប្រធានសហគមន៍ ហើយដែលអាចប្រើប្រាស់គំនិតក្នុង ឯកសារនេះ សំរាប់អនុវត្តក្នុងការងារសហគមន៍ ។

របៀបប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ

ដើម្បីឱ្យការប្រើប្រាស់ឯកសារនេះភាពងាយស្រួល អ្នកសំរបស់រូលគួរតែបានចូលរួម វគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពី "ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ" ។ ក្នុងឯកសារនេះមានការពន្យល់ ពីសកម្មភាព ការបង្ហាញជាឧទាហរណ៍ និងមានផ្តល់នូវកំណត់សំគាល់បន្ថែមទៀតដល់អ្នក សំរបស់រូលសំរាប់ធ្វើការពិចារណា ប៉ុន្តែផ្នែកខ្លះនៃព័ត៌មានដែលមានក្នុងសៀវភៅនេះអាច ប្រើប្រាស់បានយ៉ាងសមស្រប ។ ការសំរបស់រូលបានល្អ គឺជាការពន្យល់បានក្បោះក្បាយ និង មានភាពសមស្រប ហើយលោកអ្នកអាចប្រើប្រាស់គំនិត និងវិធីសាស្ត្រដែលមានក្នុង ឯកសារ នេះសំរាប់ណែនាំក្នុងការងាររបស់អ្នក ។

នេះជាជំហានទីមួយក្នុងការរៀបចំឯកសារ ហើយការប្រើប្រាស់អាចមានការផ្លាស់ប្តូរ និងមានការសំរេចសំរួលទៅតាមពេលវេលា និងទីកន្លែងជាក់ស្តែងចាំបាច់ ។ យើងអាចចាត់ទុកថា នេះគឺជាការចាប់ផ្តើម សំរាប់អ្នកសំរេចសំរួលដែលធ្វើការក្នុងផ្នែកគ្រប់គ្រងធនធានដោយសហគមន៍ ។

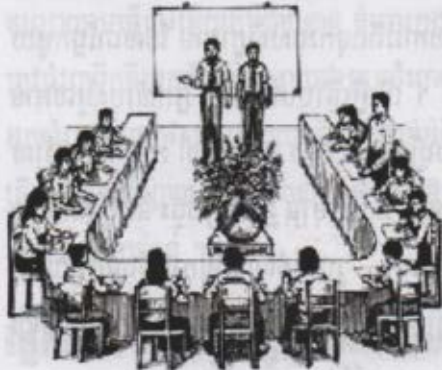
ផ្នែកទី១: ការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា និងការរើទុក

ការបង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល

ការចាប់ផ្តើមវគ្គបណ្តុះបណ្តាល មិនមែនជាកិច្ចការងាយស្រួលទេសំរាប់អ្នកសំរេចសំរួលជាពិសេសនៅពេលសិក្ខាកាមទាំងឡាយមិនទាន់ស្គាល់គ្នា ។ ដើម្បីសំរួលការងារនេះ យើងមានល្បែងសកម្មភាព និងលំហាត់មួយចំនួន ដែលអ្នកសំរេចសំរួលអាចប្រើប្រាស់សំរាប់ណែនាំដើម្បី

“បង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល” ។

ឧទាហរណ៍: មានសកម្មភាពមួយដែលគេឱ្យឈ្មោះថា “តំនូររូបខ្ញុំ” ។ ដើម្បីអនុវត្តសកម្មភាពនេះ អ្នកសំរេចសំរួលត្រូវចែកក្រដាស និងហ្វឺតពណ៌ដល់សិក្ខាកាមគ្រប់ៗគ្នា ។ សិក្ខាកាមត្រូវបានស្នើឱ្យត្រូវរូបខ្លួនឯងផ្ទាល់ តាមការ

ចូលចិត្តរៀងៗខ្លួន ។ បន្ទាប់មក នៅខាងក្រោមរូបតំនូរ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវសរសេរព័ត៌មានបីចំនុចអំពីខ្លួនឯង ដែលអាចណែនាំដល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ដើម្បីស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកបានដូចជា តើខ្លួនជានរណា មកពីណា អ្វីខ្លះដែលខ្លួនចូលចិត្ត ។ ក្រោយពេលដែលគ្រប់គ្នាបានសរសេររួចរាល់ហើយ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវបង្ហាញរូបដែលខ្លួនបានគូរ និងពន្យល់អំពីរូបនោះ ។